

פיתוח כישורי השפה בידוי המשפחה חוברת הדרכה להורים חכמים ואוהבים

"הקנת השפה"

חברה ואיירה: אדית נש, קלינאית תקשורת

אין לשכפל, להעתיק ולאחסן במאגרי מידע, לשדר או לסרוק בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או אחר. שימוש מסחרי מכל סוג בחומר הכלול בחוברת אסור בהחלט, למעט הוראה מפורשת בכתב מן המחברת.

הגנת השפה

ילדנו לומד את פרוש המילים באופן הדרגתי, על ידי חשיפה, הקשבה, חזרה והתנסות. כך אוצר המלים/מושגים שלו הולך וגדל.

תהליך ההבנה/התפיסה של השפה דורש עבודה מותאמת של מספר ערוצים או פונקציות, כגון קליטה, הבחנה, עיבוד ועוד. במהלך השנים הראשונות לחייו, ילדנו מרחיב את אוצר המלים שלו. הוא רוכש שמות עצם, פעלים, תארים, מילות שאלה, כינויי גוף וכ"ו. מהר מאוד ילדנו לומד כי פירושן של המלים מתרחב/משתנה עקב הוספת צלילים בתחילתן ו/או בסופן ("אחותך" = אחות + שייכות, "כיסאות" = כיסא + כמות, "יבואו" = לבוא + זמן + גוף, וכ"ד). בנוסף, המלים מסתדרות ברצפים מאורגנים על פי חוקי התחביר: במשפטים פשוטים ("דוד חילק בלונים"), במשפטים כוללים ("יעלי, עדי ואריאל קיבלו בלונים"), במשפטים מחוברים ("כל הבלונים עפו, לכן חילקו הפתעות אחרות"), במשפטים מורכבים ("לא ידעתי שתחלק את כל הבלונים").

בנוגע לתחום הפונולוגי (צלילי השפה), ילדנו נדרש לקלוט צלילים מסודרים ברצף ולשייך אותם ליחידות משמעותיות בעלות תוכן, כלומר, לשייך אותם למלים (/b-a-k-b-u-k/ ל"בקבוק", וכ"ד). לעיתים, הרצפים הינם די זהים, כך שילדנו נדרש להבחין בניהם בדייקנות ("יש חול בנעל", "יש חור בנעל", וכ"ד).

נציין כי הזיכרון השמיעתי הינו מרכיב משמעותי בקליטה ואחסון המלים; מומלץ לאמנו בקפדנות, באמצעות משחקים מתאימים לשלב ההתפתחותי של הילד.

לאחר הקדמה זאת, נעבור לחלק המעשי. בואו נשחק במשחקים שמחזקים את היכולת לקלוט ולהבין מסרים מילוליים.

1. שלב ראשון: ביצוע הוראות פשוטות מלוות ברמז.

אנו נותנים לילדנו הוראות פשוטות, בנות שלב אחד בלבד.

אנו מלווים את ההוראה ברמז (כמו הצבעה)

דוגמה:

במהלך משחק עם כדור קטן, אנו נבקש מילדנו "שים בבקשה את הכדור בתוך הקופסא".

אנו נצביע על הכדור ועל הקופסא.

רמז זה יעזור לילדנו להבין מה עליו עשות.

כך נתרגל: **הבנת פעולות ("שים"), הבנת שמות עצם ("כדור", "קופסא") וכן הבנת מילות יחס ("בתוך").**

אנו ממליצים **לחזק כל ניסיון** של ילדנו לבצע משימות, גם כאשר "לא הצליח לו" כפי שציפינו.

כדי לשמור על "ההדדיות" ולא לעורר תחושה של "מבחן", מומלץ שגם ההורה יבצע משימות: "אתה שיחקת ראשון, עכשיו תורי, תורי לשים את הכדור בתוך הקופסא".

אנו ניישם רעיון זה בהזדמנויות השונות במהלך היום (בזמן משחק משותף ו/או בזמן ביצוע הפעילויות היומיומיות, כגון עריכת שולחן האוכל, קניות, סידור החדר, טיול וכ"ו).

2. שלב שני: ביצוע הוראות ללא רמזים.

בשלב זה, אנו נמנעים מרמזים נלווים ומביעים את ההוראות באופן מילולי בלבד. בזמן הפעילות השגרתית, אנו נבקש מילדנו לבצע הוראות פשוטות, בנות שלב אחד, אשר ידרשו ממנו הקשבה והבנת הנשמע, לדוגמה:

"שים בבקשה את הכדור בקופסא", כאשר על השולחן יש כדור וגם עוד כמה חפצים מוכרים. נשתדל לא להביט "בחפץ המטרה" (מבטינו הוא גם סוג של רמז).

3. שלב שלישי: ביצוע הוראות מורכבות.

עלינו ללוות את ילדנו לקראת ביצוע הוראות מורכבות, שכוללות מספר נתונים ("תראה לי את החתול השחור הקטן שישן בקופסא") או מספר שלבים ("קח את הדובי, תביא לי את הנעליים ובסוף תן לי נשיקה וחיבוק").

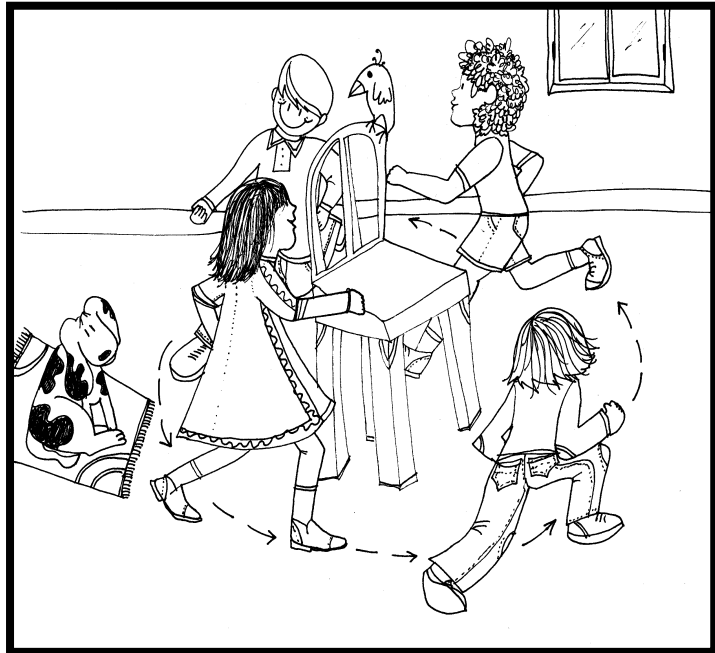
עלינו להתחיל בהוראות "קלות". בתפקידנו להתאים את ההוראה לרמה השפתית של ילדנו (לא "לקפוץ" לרמה גבוהה מדי, לא "לרדת" לרמה נמוכה מדי). נרחיב את ההוראות אך ורק על פי קצב ההתקדמות של הילד.

עלינו לשחק, ליהנות יחד, לתקשר, לעודד, לחזק, לקבל וללוות. לא נשפוט, לא נדרוש, לא נלחץ.

"הוראות המשחק"

משחקי ילדים הם דוגמה מצוינת
לביצוע הוראות מורכבות,
שימו לב:

**"בואו שהמוסיקה תנאן,
כל מהתפי המחק
ולכו מסביב לכיסא;
כאשר המוסיקה תפסיק,
אל...
ובסוף..."**

יש לזכור...

לא נעשה לילדנו מה שלא הינו רוצים שיעשו לנו.

ת'הנו!

הוראות מילוליות.

1. הוראות שכוללות מלות יחס:

- שים את הגרביים מתחת/מעל/על/לפני/מאחורי/ליד/בתוך (וכ"ו) הקופסא.
- אחרי שתיקח את הגרביים שמאחורי הקופסא, שים את הגופייה על השידה שליד הארון.
- לפני שתסדר את המפית בתוך הכוס, תניח את הצלחת באמצע, בין המזל לבין הסכין.
- ההוראה שלכם:

2. הוראות שכוללות מילות שייכות וכינויי גוף:

- קח את הכובע שלך ותן לי בבקשה את המשקפיים שלי.
- תן לה את הכדור שלך, אחר כך תביא לנו את הלוטו החדש, בבקשה.
- הוא יהיה האבא, היא תהייה האימא, הם יהיו הסבים, אנחנו נהייה השכנים.
- ההוראה שלכם:

3. הוראות שכוללות מספר נתונים:

- קח את האוטו האדום הגדול, בבקשה.
- הביא לי את המגנט העגול הצהוב הקטן, בבקשה.
- תצבע את שני הפרחים הבינוניים שבתוך הריבוע, בבקשה.
- ההוראה שלכם:

4. הוראות יומיומיות:

- צייר פרח גדול ואחר כך תהפוך את הדף, שהצד המצויר יהיה כלפי מטה.
- קודם תלבש את החולצה ואת המכנסיים, אחר כך תגרוב את הגרביים.
- אני רעב; הבא לי בבקשה משהו טעים מהמטבח...ואל תשכח להביא גם צלחת וכפית.
- הבא לי שתי כפיות קטנות, מפית אחת וגם את הכוס שהשארתי על השולחן, בבקשה.
- לפני שתכניס את כל זוגות הגרביים למכונת הכביסה, תמיין אותם לפי הצבע; קודם נכבס את הכביסה הבהירה; את הגרביים הכהים נכבס אחר כך.
- בינתיים, שים בבקשה את הגרביים הכהים בסלסלה הצהובה שעל המדף שמאחוריך.
- ההוראות שהמצאתם היום:

אימון הזיכרון השמיצתי

לצורך אימון הזיכרון השמיצתי, נתחיל בקליטת רצפים קצרצרים, שכוללים מעט מלים קצרות, שכיחות, בעלות צלילים שונים, כגון "כדור" - "סבון". מבנים פונולוגיים דומים (כגון "רגל" - "עגל") מקשים על קליטת הרצף.

לאחר שילדנו ירכוש מיומנות ויצליח לחזור על 2 או 3 מלים קצרות ושכיחות ברצף, נאריך את הרצפים בהתאם ליכולותיו, על פי קצב ההתקדמות האישית שלו.

א. ספרות.

- תגיד "1-5-8"
- תגיד "7-4-9-2"
- תגיד "8-6-3-4-7"

ב. מילים..

- תגיד "ספר, שולחן, בובה".
- תגיד "חלון, גופייה, אריה, מטוס".
- תגיד "סלט, חתול, כיסא, מחשב, כובע".

ג. משפטים.

- תגיד "סבתא אכלה תותים".
- תגיד "דני ורונן שיחקו כדור-רגל בחצר".
- תגיד "הילדים שגרים בבית הגבוה לומדים בבית הספר שלי".

הרצפים שיצרתם:.....
.....
.....
.....
.....
.....

מהצלחה!